

Κείμενο

[Η απόκτηση καλού γούστου]

Οπουδήποτε συναντάμε έναν λαό με καλό **γούστο**, διαπιστώνουμε πως η αρχή της μόρφωσής του ή της ενστικτώδους ανατροφής του στηρίζεται στην απόκτηση φυσικών ικανοτήτων που μπορεί να είναι πρακτικές ή ωφελιμιστικές, αλλά σε όλες τις περιπτώσεις προϋποθέτουν ως τίμημα για την αποτελεσματικότητά τους την καλλιέργεια της **αρμονίας** και της **χάρης**. Η αγροτική τέχνη, για παράδειγμα, δείχνει πάντα καλό γούστο. Και πρόκειται για την τέχνη ανθρώπων που η εκπαίδευσή τους είναι ουσιαστικά χειροτεχνική-χειρωνακτική. Η τέχνη βρίσκεται στη δεξιοτεχνία/ικανότητα με την οποία φτιάχνονται τα αντικείμενα. Άρα δεν υπάρχει συνειδητός διαχωρισμός μεταξύ δεξιοτεχνίας και τέχνης, μεταξύ φόρμας και σκοπού.

Η τέχνη των πρωτόγονων λαών είναι βασικά αγροτική τέχνη κι έχει τα παραπάνω χαρακτηριστικά το ίδιο και η τέχνη των ιθαγενών, που δεν είναι ούτε καθαρά πρωτόγονη ούτε όμως και σαφώς αγροτική. Τέτοια είναι η τέχνη των κατοίκων του Μπαλί¹. Ένας καλλιτέχνης που έζησε ανάμεσα σε αυτούς τους ανθρώπους και μελέτησε τις συνήθειές τους γράφει πως η τέχνη των κατοίκων του Μπαλί δε συγκαταλέγεται στην κατηγορία των «μεγάλων τεχνών», με την έννοια ότι εκεί δεν παράγονται συνειδητά έργα *τέχνης για την τέχνη*, έργα με αισθητική αξία ξεχωριστή από τη λειτουργικότητά τους. Όμως η τέχνη του Μπαλί είναι πολύ λεπτή, πολύ εξελιγμένη, ώστε να μη συγκαταλέγεται στις αγροτικές τέχνες. Παράλληλα, δεν είναι μια πρωτόγονη τέχνη που υπόκειται στους τελετουργικούς και φυλετικούς νόμους και που την αποκαλούμε «πρίμιτιφ»², επειδή η αισθητική των καλλιτεχνών δεν συμβαδίζει με τη δική μας.

Μας πληροφορεί, ακόμη, πως η τέχνη του Μπαλί είναι ανώνυμη, και συνιστά έκφραση της συλλογικής σκέψης. Επίσης, πως όλα τα έργα - το να φιλοτεχνήσει κανείς λόγου χάρη ένα όμορφο αφιέρωμα, το να σκαλίσει μια πέτρινη πύλη ναού ή το να φτιάξει μια σειρά από μάσκες - έχουν την ίδια αισθητική σημασία. Επιπροσθέτως, μας ενημερώνει ότι η γλώσσα των Μπαλινέζων δεν έχει λέξεις αντίστοιχες με τις

¹ Μπαλί: νησί της Ινδονησίας.

² πρίμιτιφ: τέχνη που, σύμφωνα με τα ακαδημαϊκά κριτήρια, είναι απλοϊκή και αδέξια, με κυρίαρχο στοιχείο την αφέλεια που χαρακτηρίζει την τέχνη των παιδιών ή των πρωτόγονων.

λέξεις «τέχνη» και «καλλιτέχνης» κι ούτε υπάρχει ιδιαίτερη ομάδα καλλιτεχνών. Καθένας στο Μπαλί φαίνεται πως είναι καλλιτέχνης και δεν επιτρέπεται η συγκέντρωση των καλλιτεχνικών **γνώσεων** σε μια ιδιαίτερη τάξη διανοομένων.

Το πιο σημαντικό, όμως, είναι ότι το **εκπαιδευτικό** τους **σύστημα** επιβάλλει σε όλους, από τον πρίγκιπα μέχρι και τον τελευταίο χειρώνακτα, να μάθουν την τέχνη της ζωγραφικής, της ξυλογλυπτικής, της μουσικής και της κατασκευής των μουσικών οργάνων, του χορού και του τραγουδιού, με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που μαθαίνουν κάθε άλλη τεχνική. Η μόρφωση είναι **τεχνική** και η τεχνική είναι μόρφωση. Το αποτέλεσμα είναι ο κοινός άνθρωπος να είναι το ίδιο ολοκληρωμένος καλλιτέχνης όπως και ο ευγενής, μολονότι μπορεί να επαγγέλλεται τον γεωργό, τον έμπορο ή τον υπηρέτη. Το γούστο με τον τρόπο αυτό δεν γίνεται προνόμιο μιας τάξης ή μιας καλλιεργημένης μειονότητας, αλλά καθίσταται κτήμα όλου του λαού.

H. Read (1971). *Πέντε δοκίμια για την τέχνη. Η αισθητική του φίλμ*, (μτφ. Δ. Θεοδωρικάκος). Αθήνα: Μπουκουμάνης, 131-134 (διασκευή)

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 70 – 90 λέξεις.

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Να εξηγήσετε την άποψη που διατυπώνεται στην περίοδο λόγου: «**η τέχνη του Μπαλί συνιστά έκφραση της συλλογικής σκέψης**» (50-70 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2.α. Να δείξετε πώς επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στην τρίτη και την τέταρτη παράγραφο του κειμένου.

(μονάδες 3)

B2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 2)

Γ. (Μονάδες 15)

- Γ1.** Να συνθέσετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων, χρησιμοποιώντας με όποια σειρά επιθυμείτε τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου (επισημαίνονται και στο κείμενο με **έντονη γραφή**): **γούστο, αρμονίας, γνώσεων, εκπαιδευτικό σύστημα, τεχνική.**

(Μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο, δηλαδή την πτώση, τον αριθμό, το γένος κ.λπ.).

(μονάδες 10)

- Γ2.α.** «Δεν είναι μια πρωτόγονη τέχνη που υπόκειται στους τελετουργικούς και φυλετικούς νόμους».

Στην παραπάνω περίοδο λόγου, αφού εντοπίσετε την ονοματική αναφορική πρόταση, να γράψετε αν είναι προσδιοριστική ή παραθετική/προσθετική.

(μονάδες 2)

- Γ2.β.** Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)